

О.І. Сукманський, Ж.Б. Коренева

Науково-технічна революція і шляхи перебудови вищої освіти

Одеський державний аграрний університет, кафедра нормальної і патологічної анатомії та патофізіології

Ключові слова: вища освіта, перебудова

Науково-технічна революція, яка відбулась у другій половині ХХ століття поставила нові завдання і викликала великі зміни у системі вищої освіти. За останні десятиліття у розвинутих країнах і, перш за все, у США та Канаді, різко збільшилась кількість вищих навчальних закладів і число студентів, які навчаються в них. У результаті цього названі країни набагато випередили колишній Радянський Союз за числом студентів у розрахунку на 10 тисяч населення. Так якщо на початку 60-х років минулого століття Радянський Союз посідав першу позицію в світі за цим показником, то на кінець 70-х років США майже вдвічі перевершили показники Радянського Союзу за числом студентів на 10 тисяч населення. Але кількісні показники не можуть бути єдиним і головним критерієм розвитку вищої освіти в країні. Досить сказати, що значне збільшення числа вищих навчальних закладів в Україні за останні 10-15 років не завжди було обґрунтоване потребою країни у відповідних спеціалістах і далеко не завжди супроводжувалось підвищенням якості підготовки цих спеціалістів.

Новий етап науково-технічної революції вимагає перш за все підвищення якості підготовки спеціалістів з вищою освітою. Основна проблема, яку слід вирішити на цьому шляху – вибух інформації, внаслідок якого зараз наукові та науково-технічні знання людства за різними оцінками подвоюються протягом 7-10 років, в той час, як на початку ХХ століття таке подвоєння відбувалось лише за 50 років. Спочатку цю проблему намагались вирішити за рахунок подовження терміну навчання. Але це – мало ефективний і ще менш перспективний метод. Тому зараз вирішення проблеми бачать у інших напрямках. Перше – скорочення інформації, яка викладається, викладання лише найбільш важливих даних. А це вимагає проведення великої роботи по ранжируванню даних за їхньою важливістю. Друге – впровадження системного міждисциплінарного мислення, інтегрального підходу до викладання, створення модулів інтеграції. Стосовно людської й ветеринарної медицини мова повинна йти не про формальний поділ матеріалу кожної дисципліни на окремі модулі, а про створення міждисциплінарних модулів. Такий модуль повинен охоплювати, наприклад, травну систему і включати її макроскопічну та гістологічну будову, функцію органів цієї системи, біохімічні процеси, що лежать в основі цієї функції, порушення функції і структури органів цієї системи в умовах патології, вчення про основні хвороби, що уражають цю систему, їхню діагностику, ліку-

вання певними фармакологічними та іншими засобами та профілактику. При цьому вже з перших етапів (вивчення анатомії, гістології чи фізіології) наголос мусить бути поставлений саме на ті знання, які будуть затребувані на останньому етапі практичної, клінічної роботи. Саме така революційна, міждисциплінарна перебудова викладання ветеринарної, як і гуманної медицини відбулася у США на межі 80-х та 90-х років минулого століття. Такий шлях вимагає дуже великої навчально-методичної та науково-методичної роботи, але він є неминучим в умовах науково-технічної революції.

Велика робота мусить бути проведена по створенню нових підручників, які відповідають сучасному рівню наукових знань. Слід сказати, що середній об'єм студентського підручника з дисциплін у США та інших розвинутих країнах становить близько 800 сторінок формату А4. Разом з тим необхідні більш короткі підручники, які дають стисле викладання основних знань з дисципліни в об'ємі приблизно 100 сторінок та більш повні (близько 1500 сторінок) підручники для викладачів. Зрозуміло, що вся ця робота може бути виконана лише у випадку рішучого зменшення педагогічного навантаження викладачів вищих навчальних закладів, яке сьогодні абсолютно не відповідає ні світовим стандартам, ні вимогам Болонського процесу.

Необхідні нові підходи і до контролю знань. Весь світ переходить тепер на письмовий контроль знань, при чому домінуючою формою стає тестовий контроль знань, який дозволяє швидко перевірити знання за великим переліком питань, а також добре піддається машинній та безмашинній обробці та комп'ютеризації. Відомо, що основним недоліком усного білетного іспиту є вибірковість і відносно малий об'єм матеріалу, знання якого перевіряється, що значно зменшує об'єктивність оцінки знань студента. Але й тестовий контроль має свої недоліки.

Слід рішуче засудити намагання відмовитись від іспитів і замінити їх проміжним контролем знань. Світова педагогічна практика свідчить, що тільки іспит може надати студенту достатню мотивацію для узагальнення великої праці по кінцевому одержанню знань з дисципліни, а тільки таке узагальнення надає той рівень знань, який забезпечує їхнє ефективне використання у наступній професійній діяльності.

Звичайно, в цій статті ми зупинились лише на деяких, але як нам здається, важливих напрямках перебудови викладання патологічної фізіології і медицини.